

1 Ciężar dowodu

1.1 Jakie zasady obowiązują w odniesieniu do ciężaru dowodu?

Zasada, zgodnie z którą sąd przeprowadza dowód na rozprawie, wywodzi się z art. 48 ust. 2 konstytucji.

W stosownych przypadkach można wnieść o przeprowadzenie dowodu przez inny sąd lub poza rozprawą. Sąd zwykle powiadamia strony postępowania o przeprowadzaniu dowodu poza rozprawą z pięciodniowym wyprzedzeniem. Strony postępowania mają prawo uczestniczyć w takiej czynności.

Strony mają obowiązek przedstawić dowody na poparcie swoich twierdzeń. Sąd podejmuje decyzję dotyczącą tego, które z wnioskowanych dowodów przeprowadzi.

W drodze wyjątku sąd może przeprowadzić inne dowody niż te wnioskowane przez strony, jeżeli jest to niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd może podjąć decyzję o uzupełnieniu przeprowadzonych dowodów lub o ich powtórnym przeprowadzeniu.

1.2 Czy obowiązują zasady, które wyłączają konieczność dowodzenia niektórych faktów? W jakich przypadkach? Czy możliwe jest przedstawienie dowodu w celu obalenia szczególnego domniemania prawnego?

Wyjątkiem od przeprowadzania dowodu na rozprawie jest spełnienie przesłanek wydania orzeczenia bez przeprowadzenia rozprawy. Nie oznacza to bynajmniej, że w takich przypadkach nie przeprowadza się dowodu – dowód jest przeprowadzany wówczas poza rozprawą. Pod względem jakościowym przeprowadzenie dowodu jest podobne do wykazania roszczenia.

Tego rodzaju wyjątki obejmują następujące przypadki:

zbadanie istoty sprawy, jeżeli przeprowadza się zwykłą ocenę prawną;

fakty podnoszone przez strony nie są sporne, a wartość sporu z wyłączeniem kosztów dodatkowych nie przekracza 2000 EUR;

na podstawie zgody stron; jeżeli sąd wydał nakaz zapłaty, wyrok zaoczny lub wyrok deklaratoryjny i jeżeli zrzeczono się roszczenia.

Ponadto nie istnieje konieczność zarządzenia rozprawy w postępowaniu dotyczącym kontroli abstrakcyjnej w sprawach konsumenckich, jeżeli sąd wydał wyrok zaoczny na korzyść konsumenta, w sporach antydyskryminacyjnych, jeżeli zgodzi się na to powód, w indywidualnych sporach z zakresu prawa pracy oraz w przypadku wniosku o zarządzenie środka tymczasowego.

1.3 Do jakiego stopnia sąd musi być przekonany o fakcie, aby oprzeć orzeczenie na istnieniu tego faktu?

Przy ocenie dowodów sąd zasadniczo nie jest związany żadnymi przepisami w zakresie sposobu oceny poszczególnych dowodów pod kątem prawdziwości. W związku z tym ma zastosowanie zasada swobodnej oceny dowodów. Jedynie w wyjątkowych przypadkach prawo nakłada na sąd pewne ograniczenia w zakresie oceny dowodów; na przykład sąd musi przyjąć jako udowodniony każdy fakt, w odniesieniu do którego przepisy prawa przewidują domniemanie wzruszalne, chyba że w postępowaniu udowodniony zostanie fakt przeciwny (zob. art. 133 kodeksu cywilnego).

Sąd jest związany orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Jest on również związany orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego dotyczącymi zgodności danego aktu prawnego z konstytucją, ustawą lub umową międzynarodową, której Republika Słowacka jest stroną. Sąd jest również związany orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącymi podstawowych praw i wolności człowieka.

Ponadto sąd jest związany decyzjami właściwych organów, w których stwierdzono popełnienie przestępstwa lub wykroczenia bądź innego przestępstwa administracyjnego podlegającego karze zgodnie z przepisami szczególnymi; sąd nie jest jednak związany podejmowanymi na miejscu decyzjami o nałożeniu grzywny.

Poza tym sąd może zbadać kwestie, które wchodzą w zakres kompetencji decyzyjnych innego organu. Jeżeli jednak właściwy organ podjął decyzję w danej sprawie, sąd bierze tę decyzję pod uwagę i rozpatruje ją w uzasadnieniu (pytanie prejudycjalne).

2 Postępowanie dowodowe

2.1 Czy dowód przeprowadza się zawsze na podstawie wniosku strony czy sędzia w niektórych przypadkach może również przeprowadzić dowód z urzędu?

Strony postępowania mają obowiązek przedstawić dowody na poparcie swoich twierdzeń. Sąd podejmuje decyzję dotyczącą tego, które z wnioskowanych dowodów przeprowadzi. Sąd może również przeprowadzić dowód z urzędu w przypadku dowodów pochodzących z publicznych rejestrów i wykazów, jeżeli takie rejestry i wykazy wskazują, że fakty podnoszone przez strony odbiegają od rzeczywistości; sąd nie przeprowadza innych dowodów z urzędu.

Sąd może przeprowadzić dowód z urzędu, aby ustalić, czy spełniono wymogi procesowe lub czy proponowana decyzja jest wykonalna, a także w celu ustalenia przepisów prawa obcego.

2.2 Co się dzieje po przyjęciu wniosku dotyczącego przeprowadzenia dowodu?

Sąd przeprowadza dowody na rozprawie, chyba że spełnione są warunki do wydania orzeczenia bez konieczności przeprowadzania rozprawy.

Strony mają prawo przedstawić swoje uwagi dotyczące wniosków dowodowych i wszelkich przeprowadzonych dowodów.

2.3 W jakich przypadkach sąd odrzuci wniosek dowodowy strony?

Przy ocenie dowodów sąd korzysta ze swobody uznania, badając każdy dowód oddzielnie i wszystkie dowody łącznie z uwzględnieniem ich wzajemnych powiązań, a zarazem starannie uwzględnia wszelkie kwestie, które wyszły na jaw w toku postępowania. Wiarygodność każdego przeprowadzonego dowodu może zostać zakwestionowana, chyba że prawo stanowi inaczej.

Pewne ograniczenia w swobodzie oceny dowodów mają zastosowanie do sądów apelacyjnych i kasacyjnych, ponieważ sądy te nie są związane okolicznościami faktycznymi sprawy ustalonymi przez sąd pierwszej instancji. Sąd ten może zatem dojść do innych wniosków dotyczących faktów. Nie może on jednak odbiegać w swojej ocenie od oceny poszczególnych dowodów dokonanej przez sąd pierwszej instancji. Sąd ten może inaczej ocenić dowody przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji jedynie wówczas, gdy ponownie przeprowadzi te dowody. W przeciwieństwie jednak do sądu pierwszej instancji może on inaczej oceniać dowody przeprowadzone przez sąd niższej instancji w trybie pomocy sądowej.

2.4 Jakie wyróżnia się środki dowodowe?

Dowodem może być wszystko, co może przyczynić się do właściwego wyjaśnienia sprawy i co zostało uzyskane w sposób zgodny z prawem na podstawie środków dowodowych. Środki dowodowe obejmują przesłuchanie stron i świadków, dokumenty, opinie biegłych, zeznania biegłych i oględziny. Jeżeli przepisy prawa nie określają sposobu przeprowadzenia dowodu, określa go sąd.

2.5 Jakie metody stosuje się w celu uzyskania dowodów ze świadków i czym się one różnią od środków uzyskiwania dowodów z biegłych? Jakie obowiązują zasady w odniesieniu do składania dowodów pisemnych i ekspertyz/opinii biegłych?

Świadek to osoba niezwiązana z sądem i stronami postępowania, zeznająca co do faktów, o których dowiedziała się dzięki swoim zmysłom. Świadcami mogą być wyłącznie osoby fizyczne.

W sprawach wchodzących w zakres właściwości sądów cywilnych często wymagane są opinie biegłych na temat faktów, na których opiera się orzeczenie co do istoty sprawy. Jeżeli zatem rozstrzygnięcie co do istoty sprawy zależy od oceny faktów, do której wymagana jest wiedza specjalistyczna, sąd powołuje biegłego. W takim przypadku sąd musi powołać biegłego, nawet jeżeli sędzia posiada wiedzę specjalistyczną, która umożliwiłaby mu dokonanie oceny przedmiotu postępowania w sposób fachowy. Wiedza ta nie może zastąpić obiektywnego ustalenia faktów przez osobę, która jest niezależna od organu orzekającego.

Podstawowym zadaniem sądu jest właściwe sformułowanie pytań kierowanych do biegłego. Sąd ma obowiązek zadawania biegłemu wyłącznie pytań dotyczących stanu faktycznego oraz unikania pytań związanych z oceną prawną przedmiotu opinii biegłego.

Sąd może przekazać opinię biegłego do oceny przez innego biegłego, instytucję naukową lub inną instytucję. Przedmiotem drugiej opinii jest ocena uprzednio sporządzonej opinii. Czasami nazywa się ją opinią kontrolną (*kontrolny posudok*). Sąd bada opinie biegłych podobnie jak wszystkie inne dowody.

2.6 Czy istnieją silniejsze i słabsze środki dowodowe?

Sąd ocenia poszczególne dowody pod kątem ich wiarygodności i prawdziwości. Sąd zasadniczo nie jest związany żadnymi przepisami w zakresie sposobu oceny poszczególnych dowodów zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów. Ocena sądu nie może być jednak arbitralna; sąd musi uwzględnić wszelkie kwestie, które wyszły na jaw w toku postępowania. Sąd powinien uwzględnić te fakty i właściwie ocenić wzajemne powiązania między nimi. Sąd nie jest przy tym związany hierarchią dowodów lub ich mocą dowodową.

2.7 Czy udowodnienie określonych faktów wymaga oznaczonych środków dowodowych?

W sprawach, w których postępowanie może również zostać wszczęte z urzędu, oraz w sprawach dotyczących zezwolenia na zawarcie małżeństwa, ustalenia i zaprzeczenia ojcostwa, zdolności do przysposobienia i przysposobienia, a także w sprawach dotyczących rejestru handlowego sąd jest zobowiązany do przeprowadzenia dodatkowych dowodów wymaganych do ustalenia stanu faktycznego, nawet jeśli strony nie zgłosiły takiego wniosku.

2.8 Czy świadkowie są zobowiązani przepisami prawa do zeznawania?

Każda osoba fizyczna ma obowiązek stawienia się na wezwanie sądu i złożenia zeznań w charakterze świadka (zob. art. 196 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego procesowego). Świadek ma obowiązek mówić prawdę i nie może zatajać żadnych faktów. Sąd ma obowiązek pouczyć świadka o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz o przysługującym mu prawie do odmowy składania zeznań.

2.9 W jakich przypadkach mogą odmówić składania zeznań?

Świadek może odmówić składania zeznań jedynie wówczas, gdy mógłby tym samym obciążyć siebie lub swoich bliskich. Sąd decyduje o tym, czy odmowa składania zeznań jest uzasadniona. Świadek może również odmówić składania zeznań, jeżeli jego zeznania naruszyłyby tajemnicę spowiedzi lub poufność informacji przekazanych mu jako duszpasterzowi ustnie lub na piśmie pod warunkiem zachowania poufności.

2.10 Czy osoba, która odmawia złożenia zeznań, może być ukarana lub zmuszona do zeznawania?

Sąd rozstrzyga, czy odmowa składania zeznań jest uzasadniona. Na postanowienie sądu nie przysługuje zażalenie. Jeżeli wbrew postanowieniu sądu świadek odmawia składania zeznań, sąd może nałożyć na niego karę porządkową.

2.11 Czy przewiduje się, że od niektórych osób nie można uzyskać dowodów?

Sądy mają zawsze obowiązek przesłuchać przedstawiciela ustawowego organizacji, która jest stroną postępowania cywilnego, jako stroną takiego postępowania, a nie w charakterze świadka (art. 185 kodeksu postępowania cywilnego procesowego).

2.12 Jaką rolę odgrywa sędzia i strony w przesłuchaniu świadka? W jakich warunkach można przesłuchać świadka w trybie wideokonferencji lub za pośrednictwem innych środków technicznych?

Na początku przesłuchania świadka sąd musi ustalić jego tożsamość i stosunek do stron. Ponadto świadka należy pouczyć o znaczeniu składanych zeznań, o jego prawach i obowiązkach, o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz o prawie do uzyskania wynagrodzenia za utracony zarobek. Sąd wzywa świadka do spójnego opisanía wszystkiego, co wie na temat przedmiotu sprawy. Następnie sąd zadaje świadkowi pytania, które są niezbędne do uzupełnienia i wyjaśnienia jego zeznań.

Świadcowi nie można zadawać pytań tendencyjnych ani sugerujących. W razie zadawania stronom postępowania lub biegłym takich pytań lub pytań niezwiązanych ze sprawą przewodniczący składu orzekającego uznaje dane pytanie za niedopuszczalne. Przewodniczący składu orzekającego orzeka o niedopuszczalności pytań w drodze postanowienia, które nie jest doręczane stronom i na które nie przysługuje zażalenie. Postanowienie takie jest jedynie odnotowywane w protokole rozprawy.

Sąd może, za zgodą stron, przeprowadzić rozprawę w drodze wideokonferencji lub przy użyciu innych narzędzi technologii komunikacyjnej.

3 Ocena dowodów

3.1 Czy istnieją ograniczenia nałożone na sąd dotyczące uwzględniania przez sąd w orzeczeniu dowodów, które zostały zebrane przez stronę niezgodnie z prawem?

Należy przypomnieć, że sąd nie jest związany żadnymi przepisami w zakresie sposobu oceny poszczególnych dowodów zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów przewidzianą w art. 191 kodeksu postępowania cywilnego procesowego.

3.2 Czy moje oświadczenie, jako strony w sprawie, uznaje się za dowód?

Sąd ocenia czynności dokonywane przez strony i ich pełnomocników oraz inne osoby uczestniczące w postępowaniu wyłącznie pod względem treści tych czynności, a nie ich nazwy. Czynności podejmowane przez strony podlegają zasadzie braku formalizmu. Co do zasady strony mogą swobodnie dokonywać czynności procesowych: zeznania stron, czy to złożone na piśmie, czy ustnie do protokołu, wywołują takie same skutki prawne; zeznania należy jednak sformułować wyraźnie lub w sposób uniemożliwiający pojawienia się wątpliwości co do prawdziwych intencji składających je osób.

Ostatnia aktualizacja: 22/04/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.